

Babayeva Elza Ənvər qızı¹
BƏXTİYAR VAHABZADƏ – ŞAİR VƏ MÜƏLLİM

Global dünyada eyni bir-birini tamamlayan, heç bir fərqi olmayan varlıqlar var, desək, bu bir az düşündürücü ola bilər, lakin ədəbiyyat, incəsənət sahəsi müxtəliflik, əlvanlıq, rəngarənglik çalarları, zənginliyi ilə hər zaman fərqlidir. Xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadə məhz öz yaradıcılıq ampulası ilə hər zaman seçilir. Bəxtiyar Vahabzadə sevrələr, tədqiqatçılar onu xalqın ənənələrinə bağlı yenilikçi şair kimi tanıyırlar.

Xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadənin yaradıcılığına xalqa bağlı novatorluğunun fikirlərinin, hisslərinin yeniliyində, müasir gəncliyin zövq çalarlarında, əsrarəngiz təbiət gözəlliklərində axtarmaqla, duyğuların, yaşamağın, yaşatmağın ənənəyə, kökə sədaqətin parlaq prizmasından baxmaq lazımdır.

Uşaqlığını göy çəmənli, meşəli dağlarda keçirən, təbiət gözəlliklərindən zövq alan, həmçinin nənəsinin, anasının danışdığı nağıllar aləminin sehi ilə yuxularında, xəyallarında həmin qəhrəmanların yol yoldaşı olan şair Bəxtiyar Vahabzadənin yaradıcılığı gənc nəslin tərbiyəsində mühüm rol oynayır. Hər bir kəlməsi hikmətlə yoğrulmuş şairin əsərləri gənclərin daxili dünyasından, daim təzələnen həyat və insan münasibətlərindən söz açır, gerçəkliyin ən müxtəlif bucaqlarına diqqəti cəlb edir.

1950-ci ildən Azərbaycan Dövlət Universitetində müəllim kimi fəaliyyətə başlayan şair uzun müddət ali məktəblərdə dosent və professor vəzifələrində çalışmışdır. Gənclərin şairlə görüşlərində səsləndirilən suallardan biri də məhz müəllimliklə bağlı olurdu. O zaman şair “Müəllimlik yaradıcılığınıza mane olurmu?” sualına “Yox” cavabı verirdi və cavabına belə haqq qazandırır: “...əvvəla, gənclərlə bir yerdə olmaq, onların istək və arzularını bilmək və bu arzularla yaşamaq, gənclik duyğuları ilə nəfəs almaq məni həyata bağlayır, ilhamımı hər gün təzələyir. Gənclik həyatı tükənməz ilham qaynağıdır. İkinci tərəfdən, yazıçılıqla bərabər, müəllimliyin də ilkin vəzifəsi insanlarda gözəl duyğular oyatmaq, onları böyük fikirlərin arxasınca qanadlandırmaq deyilmi? Beləliklə, mənim şairliyimlə müəllimliyim bir nöqtə birləşir.

Bəxtiyar Vahabzadənin insanı mənəvi uralığa səsləyən milli, poetik yaradıcılığı gənclərdə vətənpərvərlik ruhunun qüvvətlənməsində böyük rol oynayır. Tariximizə, milli-mənəvi, mədəni dəyərlərimizə böyük ehtiram, Azərbaycan dilinin saflığının qorunması Bəxtiyar Vahabzadə fəaliyyətinin, yaradıcılığının ana xəttidir.

Bəxtiyar Vahabzadənin poeziyasında vətənpərvərlik motivlərindən bəhs etməzdən əvvəl, bu mövzunun ədəbiyyatın tədrisində tutduğu aparıcı rol haqqında məlumat vermək yerinə düşərdi. Belə ki, istər universitet, istərsə də məktəb qarşısında duran ən başlıca məsələlərdən biri də təlimlə tərbiyənin vahidliyini təmin etmək, gənclərə elmlərin əsasını öyrətməklə bərabər, həm də onların fəal ictimaiyyətçi, ideya cəhətdən sağlam, vətənpərvər və mətin nəsil kimi böyüməsinə, formalaşmasına nail olmaqdan ibarətdir. Odur ki, gənclərin, eləcə də məktəblilərin dünyagörüşlərinin formalaşması ideoloji işimizin diqqət mərkəzində duran məsələlərdən biridir. Gənclərin elmi dünyagörüşünün formalaşmasında ictimai elmlər, o cümlədən ədəbiyyat çox iş görə bilər və önəmlidir. Belə ki, ədəbiyyat cəmiyyət hadisələrini dərk etməkdə, obyektiv aləmin sirlərini öyrənməkdə, vətənpərvərlik ruhunda yetişmələrində gənclərə yaxından kömək edir, onların həyat haqqındakı bilik və təsəvvürlərini genişləndirir, tamamlayır. Vətənpərvərlik hisslərinin aşılınmasında humanitar fənnlər, eləcə də ədəbiyyat daha geniş imkanlara malikdir.

Bəxtiyar Vahabzadənin yaradıcılığında ictimai-siyasi, vətənpərvərlik mövzusunda qələmə alınan şeirlər maraqlı doğurur. Bu tipli şeirlər onun yaradıcılığında istər məzmun, istərsə də forma kamilliyi baxımından əhəmiyyətli yerlərdən birini tutur.

Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyevin Bəxtiyar Vahabzadənin 90 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında 14 yanvar 2015-ci il tarixli sərəncamında yazıldığı kimi “Bəxtiyar Vahabzadə Azərbaycan ədəbiyyatı tarixində xüsusi mövqeyi olan görkəmli simalardandır. Sənətkarın insanı daim mənəvi uralığa səsləyən poetik-fəlsəfi məzmunlu yaradıcılığı milli poeziyada vətəndaşlıq ruhunun qüvvətlənməsində və ədəbi-ictimai fikrin istiqlal ideyaları ilə zənginləşməsində böyük rol oynamışdır. Tarixi-mədəni dəyərlərə ehtiram və ana dilinin saflığının qorunması Bəxtiyar Vahabzadənin fəaliyyətinin mühüm istiqamətlərindən birini təşkil edirdi”.

Bəxtiyar Vahabzadə həm müəllim, həm şair kimi tələbələrə olan diqqət, sayğı, həssas münasibəti nümunə idi gənclərə. Şairin, sənətin mahiyyətini özünəməxsus şəkildə dərk edən bu tələbələrə qarşı həssas münasibəti müəllim-şair kimi Bəxtiyar Vahabzadənin orijinal və səmimi, xüsusiyyətinin bariz nümunəsi idi. Onun həyata, tələbələrə yeni-yeni və tərəvətli duyğuları, sevgisi hədsiz idi. Hətta, şairin dərs dediyi tələbələr də şeir yazır, çəkinə-çəkinə şairin fikrini öyrənməyə cəhd edənlər də olurdu. Məhz bir tələbənin siri haqqında şairin dediyi fikirlər çox səmimi idi: “...Bu şeirlərdə qışqırıq yoxdur, pıçıltı var. Ona görə ki, ürək söhbəti sakit və pıçıltılı olur”, fikri tələbəni çox həyəcanlandırmışdı.

Bəxtiyar Vahabzadənin təcrübəsiz bir tələbəyə qayğısı, diqqəti, hətta onun şeirləri barədə xoş söz deməsi görkəmli bir sənətkarın-şairin həssaslığı ilə yanaşı, həm də müəllim kimi şəxsi nümunəsi idi. Bununla da o, tələbənin özünə inamını artırır və gələcək fəaliyyətini stimullaşdırır [1, s.16]. Bu cəhət uşaq, gənc, eləcə də hər bir şəxs üçün çox əhəmiyyətlidir. Ancaq müəllimlərimiz bunu bəzən unudurlar, yaxud da əhəmiyyət vermirlər. Yeri gəlmişkən, onu da qeyd edək ki, valideynlərdə də belə xüsusiyyət vardır. Valideynlərimiz uşaqlarını oynamağa yaxud başqa yere göndərəndə tez-tez məsləhətləri belə olur ki, heç kəsə yaxınlaşma, çəkil və kənarda dayan, problem yaratma və s.

¹ADPU-nun Quba filialının baş müəllimi

Azərbaycan ədəbiyyatında, ictimai fikir tariximizdə müstəsna rol oynayan B.Vahabzadə özündən sonra böyük bir irs qoyub. Həm şair, həm alim, həm də ictimai xadim kimi Azərbaycan dövlətçiliyinin, mədəniyyətinin inkişafına bənzərsiz töhfə verib.

Ədəbi yaradıcılığını Azərbaycan dövlətçiliyinin qurulmasına, inkişafına, tərəqqisinə həsr edən B.Vahabzadə ədəbiyyatımızda, ictimai fikrimizdə, elmimizdə əlçatmazdır zirvə fəth edib. B.Vahabzadənin adı gələndə vətənpərvər şair, Azərbaycan dilinin mübariz mühafizəçisi yada düşür.

Tədqiqatçılar haqlı olaraq yazır ki, Azərbaycan poeziyasında vətəndaşlıq ruhunun qüvvətlənməsində və sənətkarlıq imkanlarının genişlənməsində B.Vahabzadənin müstəsna xidmətləri var. Dilimizin poetik imkanlarından məharətlə bəhrələnən şair fəlsəfi məzmunlu lirikanın gözəl nümunələrini yaratmağa müvəffəq olub. Mənəvi ucalıq, dünya və zaman, təbiət və insan həyatının mənası haqqında düşüncələrlə zəngin poeziyası ictimaiyyət tərəfindən daim rəğbətlə qarşılanıb. Şairin dərin lirizmi ilə səciyyələnən sözlərinə çoxsaylı mahnı bəstələnib.

B.Vahabzadənin tariximizin bir çox hadisələrini canlandıran dram əsərlərinin gənc nəslin tərbiyəsində böyük rolu olub. Müasir həyatdakı ziddiyyətlərin, qarşıdurmaların və mənəvi sarsıntıların təsviri ilə yanaşı, yüksək, pak və ülvəi hissələrin tərənnümü Vahabzadə dramaturgiyasında böyük mərhələ təcəssümünü tapıb. Onun pyesləri Azərbaycan və eləcə də xarici ölkə teatrlarının səhnələrində uğurla tamaşaya qoyulub, müəllifinə geniş şöhrət gətirib. B.Vahabzadə həm də alim kimi Azərbaycan elmi qarşısında xidmətlər göstərmiş. Şifahi ədəbi irsimizin, klassik və müasir Azərbaycan ədəbiyyatının öyrənilməsi sahəsində axtarıqlarının bəhrəsi olan əsərlərini elmi ictimaiyyət həmişə dərin maraqla qarşılayıb.

Azərbaycan dilinin saflığı, təmizliyi və zənginləşməsi uğrunda mübarizə B.Vahabzadə yaradıcılığının mühüm istiqamətlərindən birini təşkil edib. Ana dilimizin keşiyində duran, onu yorulmadan təbliğ edən B.Vahabzadə böyük bir ədəbi irs qoyub. Tədqiqatçılar yazır ki, B.Vahabzadənin hər bir əsəri əks-səda doğurmuş, qısa vaxtda oxucular arasında yayılıb. Çünki bu poeziya Azərbaycan adlı ananın südündən, isti nəfəsindən yoğrulmuş müdrik poeziyadır:

Dil açanda ilk dəfə ana söyləyərək biz,
"Ana dili" adlanır bizim ilk dərslərimiz.
İlk mahnımız laylanı anamız öz südüylə
İçirir ruhumuzabud dildəgilə-gilə.
Bu dil bizim ruhumuz, eşqimiz, canımızdır,
Bu dil bir-birimizə əhdi-peymanımızdır.
Bu diltanıtmış bizə budünyə də hər şeyi.
Bu dil əcdadımızın bizə qoyub getdiyi
Ən qiymətli mirasdır, onu gözələrimizlə
Qoruyub nəsilərə biz də hədiyyə verək.

Bəxtiyar Vahabzadə öz hissi, qəlbi, fikri, yaradıcı münasibəti olan gənclərə həssas yanaşırdı. Müəllim həssaslıq olmazsa, o, şagirdlərə, tələbələrə diqqət göstərə bilməz. Məhz bu həssaslıq Bəxtiyar Vahabzadənin şair, müəllim qəlbinə hakim idi. Ona görə ki, böyük şair, həm də böyük ürəkli müəllim idi.

Azərbaycan dövləti B.Vahabzadə yaradıcılığına, onun fəaliyyətinə, şəxsiyyətinə hər zaman sayğı bəsləyib və ədibin əməyi, zəhməti dövlət tərəfindən qiymətləndirilib.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat

1. Xəlilov B. Bəxtiyar Vahabzadənin pedoqoji görüşləri: müəllim həssaslığı, gənclərə qayğı. "Ulduz" jurnalı, may, 2015
2. Hacıyeva K. Azərbaycançılıq ideologiyasının banisi – Bəxtiyar Vahabzadə. <https://manera.az/index.php?newsid=11911>
3. Poeziyamızın parlaq sənətkarı Bəxtiyar Vahabzadə. F. Köçəri adına Respublika Uşaq Kitabxanası, 2020
4. Aida Ramizqızı Mirzəyeva. Bəxtiyar Vahabzadə poeziyasında istiqlal ideyası. Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi almaq üçün təqdim olunmuş dissertasiyanın avtoreferatı. Bakı – 2017

XÜLASƏ

BƏXTİYAR VAHABZADƏ-ŞAİRVƏ MÜƏLLİM

Xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadənin yaradıcılığına xalqa bağlı novatorluğunun fikirlərinin, hissələrinin yeniliyində, müasir gəncliyin zövq çalarlarında, əsrarəngiz təbiət gözəlliklərində axtarmaqla, duyğuların, yaşamağın, yaşatmağın ənənəyə, kökə sədəqətin parlaq prizmasından baxmaq lazımdır.

Uşaqlığını göy çəmənli, meşəli dağlarda keçirən, təbiət gözəlliklərindən zövq alan, həmçinin nənəsinin, anasının danışdığı nağıllar aləminin sehri ilə yuxularında, xəyallarında həmin qəhrəmanların yol yoldaşı olan şair Bəxtiyar Vahabzadənin yaradıcılığı gənc nəslin tərbiyəsində mühüm rol oynayır. Hər bir kəlməsi hikmətlə yoğrulmuş şairin əsərləri gənclərin daxili dünyasından, daim təzələnən həyat və insan münasibətlərindən söz açır, gerçəkliyin ən müxtəlif bucaqlarına diqqəti cəlb edir.

Açar sözlər: Bəxtiyar Vahabzadə, xalq şairi, ədəbiyyat, müasirlik, gənclik

РЕЗЮМЕ

БАХТИЯР ВАГАБЗАДЕ – ПЕДАГОГ И ПОЭТ

Творчество народного поэта Бахтияра Вагабзаде следует рассматривать через светлую призму верности традициям и корням эмоций, жить и сохранять жизнь, ища в новизне идей и чувств, его новаторстве по отношению к народу, в оттенках вкуса. современной молодежи, среди загадочных красот природы.

Творчество поэта Бахтияра Вагабзаде, который провел свое детство в сине травяных и лесистых горах, наслаждался красотой природы, был спутником этих героев в его мечтах и снах с волшебством мира сказок, рассказанных его бабушка и мать играют важную роль в воспитании молодого поколения. Произведения по-

эта, каждое слово которого соткано с мудростью, раскрывают внутренний мир молодых людей, постоянно обновляющуюся жизнь и человеческие отношения, привлекают внимание к самым разнообразным сторонам действительности.

Ключевые слова: Бахтияр Вагабзаде, народный поэт, литература, современность, молодежь.

SUMMARY

BAKHTIYAR VAHABZADE - TEACHER AND POET

The innovation of the national poet Bakhtiyar Vahabzade in relation to the people should be sought in the novelty of his thoughts and feelings, in the shades of taste of modern youth, in the mysterious beauty of nature, viewed through the bright prism of emotions, life and loyalty to traditions and roots.

An important role in the upbringing of the younger generation is played by the work of Bakhtiyar Vahabzadeh, a poet who spent his childhood in forests and mountains with blue grass and enjoyed the beauty of nature. The works of the poet, whose every word is woven with wisdom, reveal the inner world of young people, constantly renewing life and human relationships, draw attention to the most diverse aspects of reality.

Key words: Bakhtiyar Vahabzadeh, people's poet, literature, modernity, youth.

RƏYÇİ: dos. E.Vəliyeva